

שמות בגזרת נפ"י/ו

כאשר נציין את שמות המשקלים בגזרה זו, נציב ק' ט' ל' במקום עיצורי השורש (נתייחס ל-פי' הפועל כאל עיצור בשווא).

לדוגמה: מועצה

שורש י-ע-צ

משקל: **מקטלה** (מקומות)

כזכור, בדרך כלל איננו נדרשים למצוא את המשקל של המילה, אלא רק לאתר את השורש ואת המוספיות. כדי למצוא את השורש, נשמיט את אותיות מ' ת' ה' מתחילת המילה ואת הסופיות **ת'** או **ה'** של צורת הנקבה.

דוגמה לתרגיל:

איזה מהשמות יוצא דופן במשקלו?

מוֹרֵד - שורש מ-ר-ד אין מוספיות תחיליות וסופיות.

מוֹקֵשׁ - שורש י-ק-ש מוספית מ' תחילית.

מוֹקֵד - שורש י-ק-ד מוספית מ' תחילית.

כדי למצוא את המשקל, נמצא את השורש ואת המוספיות. רק כאשר מופיעות אותן מוספיות, זה אותו משקל. **תשובה:** השם היוצא הדופן הוא מוֹרֵד.

דוגמה לתרגיל:

איזה מהשמות הוא באותו משקל של המילה תוֹדָעָה, אך בגזרת השלמים?
 • נמצא את השורש של המילה תוֹדָעָה, ונחפש מילה שבה שלושה עיצורי השורש מופיעות במילה, והמוספיות זהות לאלה שבמילה תוֹדָעָה.

תוֹדָעָה - שורש י-ד-ע ת' תחילית ו-ת' סופית.

תוֹפְעָה - שורש י-פ-ע ת' תחילית ו-ת' סופית (גזרת נפ"ו)

תוֹדְהָמָה - שורש ד-ה-מ ת' תחילית ו-ת' סופית (גזרת השלמים)

תשובה: השם תוֹדְהָמָה הוא באותו משקל של תוֹדָעָה (שני השמות הם בעלי אותן מוספיות), וכל עיצורי השורש נמצאים במילה, על כן השם תוֹדְהָמָה שייך לגזרת השלמים.

תרגילים

שלמים, מרובעים, חסרים, נל"י/ה, נל"א, נפי"ו

תרגיל 1

לפניכם רשימת מילים: מוֹדְעָה, תוֹפְעָה, מוֹשֵׁב, מוֹסָד, מוֹעֵצָה, תוֹדְעָה, מוֹרְד.

א. מצאו שתי מילים מתוך הרשימה שהן בעלות אותו השורש.

ב. איזו מילה יוצאת דופן מבחינת הגזרה שלה? הסבירו.

ג. מהו משקלה של המילה מוֹשֵׁב? איזו מבין המילים ברשימה זהה במשקלה למילה זו? מהי משמעותו?

ד. איזו מילה היא באותו משקל של המילה מוֹעֵצָה, אך בגזרת השלמים?

(1) מוֹשֵׁבָה (2) מוֹתְפָרָה (3) תוֹדְהָמָה (4) מוֹבְחָנָה

תרגיל 2

לפניכם המשפטים:

(1) יש לכם הַסְעָה לירושלים.

(2) על הרכב רשום: הוֹבְלָה של בעלי חיים.

(3) היום תתקיים הַרְצָאָה בנושא מערכת הדם.

(4) ההַגְעָה למקום האיסוף באחריותכם.

א. מצאו את השורש של כל אחת מהמילים המודגשות.

ב. מהי המשמעות המשותפת לכל המילים?

תרגיל 3

לפניכם רשימת מילים: מוֹרְשֵׁת, מוֹכֶרֶת, מוֹלְדֵת, מוֹזְגֵת, מוֹרְדֵת.

א. חלקו את המילים המודגשות לשתי קבוצות לפי הגזרה שלהן. תנו כותרת לכל קבוצה.

ב. למילים השייכות לאחת מן הקבוצות יש משמעות משותפת. מהי המשמעות הזו?

תרגיל 4

לפניכם המשפטים:

(1) מְצַב הרוח סביר.

(2) מוֹפֵע האומנים יחל בעוד שעה.

(3) קניתי מְצַקֶת מיוחדת.

(4) קיבלתי הַצְעָה שאי אפשר לסרב לה.